Ч. 291 (11.252). Львів, четвер 29. грудня 1927. Поштова оплата карбована гуртом. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Перед виборами президента в Злучених Державах.

Львів, 28. грудня 1927.

Найбогатша нині держава світу, Злучені Держави Північної Америки, стоїть напередодні вибору нового президента. Ця подія займає уми американців не менше, як нова програма їх міністерства війни в справі розбудови американської фльоти. А програма ця така, що ставить усі дотеперішні досягнення Злучених Держав у ділянці военних зброєнь на морі в тіни.

Як відомо, в травні 1927 р. зїхалися були представники Америки, Англії і Японії до Женеви на нараду в справі обмеження морських зброєнь. І хоч делеґати цих трьох могутностей на морі радили кілька місяців, їх наради покінчилися нічим. Що більше! На конференції виявилася така розбіжність між Англією і Америкою, що ці старі суперники приступили негайно після закінчення тої конференції до нових великанських зброєнь, до нової кольосальної розмірами розбудови своїх фльот. Так Англія, що будувала в останніх роках тільки по три кружляки річно, приступила вже у вересні ц. р. до будови 18-ох нових кораблів, розмірами і тонажею ще більших, як усі попередні. У відповідь на це виробила Америка цілу нову програму морських зброєнь, обраховану на найближчих пять літ. А в цій програмі передбачено, що уряд Злучених Держав вибудує в тому часі 26 кружляків (кожний по 10.000 тонажі), 5 підводних кружляків, 18 великих ломовиків (торпедовців, пробоєвиків, розбивачів і т. п.) і кілька кораблів, що будуть одночасно стаціями для літаків. Кошти цих американських зброєнь винесуть кругло півтора міліярда долярів, з чого в найближчому (1928) році треба буде видати принайменше 200 міліонів долярів.

Ця проблєма займає очевидно цілий американський уряд, займає і президента Америки Куліджа, який по вісткам преси вже також погодився на ці сензаційні зброєння.

Щож до виборчої кампанії, яка в Америці вже розпочалася, то у виборчій аґітації справа морських зброєнь буде грати тільки підрядну ролю. Передовсім тому, що справа ця вже майже вирішена, бо більшість послів заявиться безперечно за т. зв. „фльотовим законом", по друге й тому, що обі головні ривалізуючі групи, республиканська й демократична партія, які ставлять своїх кандидатів на президента, стоять на становищі, що Злуч. Держави мусять зброїтися і на суші і передовсім на морі для власної оборони, для власної забезпеки. Так отже справа великанських коштів на зброєння не стріне в розпираній богацтвами Америці сливе ніяких труднощів.

Щож до вибору нового президента, то положення на виборчому фронті покищо неясне. Передовсім обі групи, республиканці й демократи (інші ґрупи в Америці не входять навіть у гру), мають забагато кандидатів на це високе становище. А потім цілий вельми складний процес виборів є того роду, що сьогодні годі тут щонебудь передбачити. Судячи по вісткам преси, ситуація там тепер така:

Мовчки признаним кандидатом республиканців на становище президента держави був Кулідж, але він категорично відмовився від цієї почести на найближчу каденцію. Другим по силі кандидатом республиканців був би Гюз, що вже був кандидатом партії і мало не повалив Вільсона при виборах у 1916 р. Він має добру репутацію як людина ділова, має й деяку популярність. Але він зрікся своєї кандидатури в користь Куліджа, правда, передтим, нім Кулідж від неї відмовився. Третім кандидатом цієї партії є Гувер, міністр торговлі, що на випадок відмови Куліджа і Гюза мав би поважні шанси стати президентом могутньої держави. Анкета в справі президентури, переведена журналом „The National Republique", в якій взяло участь 6.000 редакторів і 2.000 політичних діячів, виявила, що Гувер мав би найбільші вигляди на вибір. Поза тими іменами республиканці висувають іще кандидатури Бори, який заявив, що він не кандидує (з приводу чого один популярний щоденник написав: „Ось рідкий випадок, що Бора є згідний з більшістю нації!"), сенатора Кортісса (мало популярного в масах), віцепрезидента Давса, ґубернатора Ловдена й ін.

Проти цієї ріжнородности республиканських кандидатів демократична партія стоїть одноціло, хоч передше в її радях роїлося теж від кандидатів. При цих виборах її кандидатом буде мабуть тільки ґубернатор Сміт, що має великі впливи й популярність у найбільшім стейті Ню Йорк, бо його противник Мак Аду відмовився саме на днях від кандидатури. Отже на демократичній арені Сміт стоїть майже без конкурентів і він є найнебезпечнішим суперником для республиканців. Йому може грозити тільки повна консолідація республиканців і то тільки тоді, якби вони всі погодилися на кандидатуру Куліджа.

При недалеких виборах виборці Америки вирішать, чи вони вдоволені зі спокою, що його забезпечили їм республиканці, чи захочуть тих реформ, які обіцяє їм перевести Сміт.

На передвиборчому фронті.

Гарячі дні.

Останні дні, які обіймають собою латинське Різдво і попереджуючий їх передсвяточний час, належать до гарячих днів. Поруч загальних зїздів поодиноких центральних установ, у тих днях велися переговори в справі консолідації менше й більше „співзвучних" політичних партій і груп в супільні виборчі бльоки. Особливо йшла жива виміна думок серед тих груп, перед якими увесь світ стоїть отвором.

Щука, риба і рак.

В цих гарячих днях довершувано консолідації „соціялістичних" сил при допомозі всіх „трудящих" з тзв. Партії Праці та „працюючих" людей зпоміж переляканих „батьком Кирилом" соціялістів-радикалів і осдецьких погребовців. Ці останні майже не входять в рахубу. Колишня нароставша соц.-демократична маса в більшости найшлася в рядах комуністів і сель-робів, в меншости перейшла на ласкавий хліб ППС. З колишньої УСДП остало кількох б. петлюрівських міністрів й урядовців, які — після затоплення уенерівського корабля — шукають нового пристановища.

УСДП, ставши раз міністеріяльною партією, не може вибутися засвоєних звичок. Гіркий хліб опозиції їй не під силу, бо їхнє піднебіння вже вигладилося й ублагороднилося. Тому — хто не встиг в час перейти в комісарський табор, той хоч здалека поглядає на міністерські пороги, як не дійсні, то уявні. Микола Гавкевич, до смерти вірний ППС., зяває до тов. міністра Морачевського, а інші, з колишньої опозиції, тов. впередівці вертають до стіп поборюваної колись диктатури. Умер гол. отаман, нехай живе екс-диктатор!

Другим членом наміченого „соціялістичного" бльоку „трудящих" і „працюючих" є соціялісти-радикали. Ці чистої води дрібно-міщанські, по суті куркулівсько-адвокатські „соціялісти", цей анахронізм сучасної доби, дістали заворот голови після повороту д-ра Трильовського. Ці лицарі безвідповідальної демагогії захиталися, коли зявився їхній учитель. Не мали відваги ставити йому опору — тимбільше, коли безцеремонний радикальний комітаджі міг своїм вчорашнім „товаришам" протиставити більше реальні арґументи поруч демагогії. Радикальна „шляхта" перелякалася демагогічного опришківства покутського комітаджі і почала шукати охорони в обіймах петрушевичівської ґвардії. Даючи „соціялістичному" бльокові з трьох велитнів сяку-таку організаційну сітку, офіційні радикали думають відкараскатися від напастливости „радикальної лівиці" і найти в уепеїстів реальну піддержку підчас виборчого періоду. Так постановив львівський радикальний штаб. Та провінція бунтується, відмовляється від спілки є „Партією Праці", не хоче з нею ні працювати, ні співпрацювати. „Партія Праці" заворожила львівських радикалів, але провінція не піддається на вроки.

Вкінці третім і рішаючим членом цього тріюмвірату є сама „Партія Праці", партія, що розпоряджає двома дармовими органами і півтузином годованців. І більш нічим!

Таким чином вступають до спілки щука, риба і рак, таким чином творять виборчий бльок три „великі" партії з протилежними світоглядами, з ріжними орієнтаціями і ріжними цілями. Не вдаючись в аналізу цих ріжниць, годиться тільки зазначити, що коли есдеки й радикали є самостійниками, незалежниками (перші у вузчому, уенерівському обсязі, а другі у ширшому), то уепеїсти, як політичні москвофіли, неґують самостійність України. А всетаки якась вища сила обєднала щуку, рибу і рака. Щож, живемо в капіталістичному устрою, а він своєю імперативною силою єднає навіть щуку, рибу і рака.

Інтернаціональний бльок.

Чим ближче до виборів, тим частіше в роздвоєному Сель-Робі лунають голоси про потребу єдности. Гомонять про це інспіровані одиниці з низів, робить відповідний натиск всесильний надверх, а єдність наближується всетаки черепашним кроком, але наближується. Найбільший опір зустрічає вона в сельробівських верхах. Офіціяльний Сель-Роб, маючи за собою повагу збунтованої в національному питанні більшости КПЗУ, рішуче поборює верхи Сель-робу-лівиці, а головно трійцю: К. Вальницький—М. Заяць—К. Пелехатий. Зновуж ці останні, маючи опору в б. москвофільських рядах, успішно роблять офіціялістам диверзію в низах. Крім більшости б. москвофільських сіл у Галичині, воліли го ви опанувати також Полісся.

Але офіціяльний Сель-Роб всетаки намагається робити враження, що він гором. Та, здається, що з огляду на вибори партія між обома Сель-Робами не буде розіграна. З огляду на конечність виступити спільним фронтом проти Українського Нац.-Демокр. Обєднання непримиримий офіціяльний Сель-Роб, відкладаючи остаточний розрахунок з б. народовольцями до майбутнього партійного конгресу, заявив в офіціозі „Наше Життя" (з 25. ц. м. ч. 31), що готов помиритися з лівицею, якщо вона: 1) відкличе розламову заяву, поміщену у „Волі Народа" з 11. вересня 1927, 2) осудить розлам, як розбиття єдиного селянсько-робітничого фронту, 3) осудить опортуністичні й націоналістичні помилки б. народовольців, 4) припинить дальшу розламову діяльність, 5) відкличе заходи проти селянсько-робітничої преси, 6) сконцентрує весь удар по „ундо-петлюрівському фронті та його угодових латіях з фашизмом" і 7) стане разом є правицею до спільної боротьби за єдність селянсько-робітничого фронту під єдиним керовництвом.

Вимоги, будь-що-будь важкі, але вони мають більше маніфестаційний характер, як дійсний. Йшло про те, щоби викликати враження, що офіційний Сель-Роб диктує. Сель-робівська лівиця, маючи в своїх руках деякі ресурси, не дасть себе здавити, а тим менше розторощити. Виборчий імператив значно пригладив цей наполеонський ультимат. Якраз вчора рознеслися чутки, що інтернаціональний виборчий бльок є фактом довершеним. Приступив до нього двоєдиний Сель-Роб, НПХ (незалежна хлопська партія), зложена в більшости з білоруських ренеґатів) й останки Білоруської Громади. Наскільки ці чутки відповідають дійсности, виявлять найблизчі дні.

Фузія й мобілізація „руских".

Вже перед кількома днями згадували ми, що в урядових колах роблять заходи, щоби обєднати розсварених „русских": „Русскую Народную Организацію" (яка є місцевою організацією „Русскаго Народн. Обєдиненія) і „старорусску угодову партію" Льва Черкавського. Ще недавно „гаспадін" Гр. Малец в імени „Русск. Нар. Орган." слав відкриті письма до „Уряду Річипосп. Польської" на руки марш. Пілсудського, домагаючись вирвання „Нар. Дому" з „грабіжницьких рук", а кілька днів пізніше покумався з прихильниками Льва Черкавського.

Акт єдности чи фузії москвофільських могіканів попередила дружня нарада представників обох країв, відбута в суботу 24. ц. м., а заініціована теперішнім головою „Общества Качковскаго" д-ром С. Буликом. Ціною порозуміння став „Нар. Дім". Представники „Русско-Нар. Организаціи" домагалися, щоби усунути всю теперішню прибічну раду правит. комісаря „Нар. Дому" М. Бачинського („черкавщика") та щоби була призначена нова прибічна рада, в якій „русскіє" Серебеннікова мали б більшість. Правит. ком. Бачинський заявив, що на такий „революційний" крок він не може зважитися, але обіцює постаратися у „високих сферах", щоби істнуючу прибічну раду поширити в той спосіб, щоби більшість осягнули серебренники чи мальцівці.

Під такими ауспіціями скликано на 26. ц. м. „поширений Совѣт" Р. Н. О. з такою програмою „совѣщанія": передвиборча кампанія в Польщі, наше положення і вибори, звіти з місць, намічення окружних списків кандидатів, засоби виборчої кампанії, поконання виборчої опозиції і т. і. В нараді взяло участь до 80 осіб, а між ними і „праворучні" Черкавського — М. Бачинський (ком. „Нар.

Дому"), Левицький (дир. „Рольн. Союза") і Яворський (ред. „Голоса Народа") В президії засіли: Малец, Сохацький і якийсь селянин з Калішевщини. Секретарювали: студ. Чоморис і ред. Марко.

„Совіщаніє" відкрив Малец, про вибори і положення реферував ред. „Русского Голоса" Марко, представники з місць домагалися агітаторів. Під час цих ідилічних воркувань б. пос. о. Чайковський неінформований про вступну угоду, рішучо напав на Черкавського й його гвардію, домагаючись повної ліквідації цеї невеличкої, але тісної компанії в публичній опінії.

Його запитував д-р Гукевич (гімназ. учитель зі Сянока), який — будучи кандидатом до сойму — виступив з примирливою промовою. Від „черкавщиків" вимагав він декларації, чи вони готові йти до виборів разом, чи може підуть окремо. На те заявив ком. М. Бачинський що вони не думають розбивати „русских" сил і підуть до виборів одним фронтом зі серебренниками. Ця заява викликала таке одушевлення, що Лелявський предложив доповнити „Совѣтъ" організації ще пятьма членами. З „черкавщиків" вибрано до „совета" Бачинського і Яворського. Дир. Труш зі Станиславова взивав до єдности, бо противників багато. Кандидатів ще не намічувано, тільки представник Лемківщини зазначив, що вони самі собі намітять кандидатів без інгеренції „русскаго" штабу зі Львова. Як кандидати зазначилися д-р Гукевич зі Сянока і д-р Орест Гнатишак, адвокат з Перемишля. В часі виборів „Русскій Голосъ" має появлятися два рази в тижні. Поклик до складання жертв на виборчий фонд не мав ніякого відгомону. І зовсім слушно, бо на щож тоді було переводити фузію з „черкавщиками". На творення фонду, зі зрозумілих причин, ніхто й не настоював.

Так несподівано, немов би за помочю чудодійної палички, довершено фузії „руссих", так створено, сконсолідовано й утверджено новий чинник для введення замішання і розбивання сил серед українського громадянства.

Союз Народів і Конференція амбасадорів.

(Від нашого кореспондента).

Париж, 18. грудня 1927.

I.

Рішення й постанови Конференції амбасадорів (тої славетної Конференції, яка відограла і в галицькій післявоєнній недолі ролю, яку знаєте) обовязують Союз Народів, чи не обовязують?

Питання це виринуло в Женеві, а за нею і де-інде, з нагоди питання про Вильну, яке стало на порядку нарад останнього Союза Народів. Дипльоматичний редактор льондонського „Daily Telegraph" оповідав цими днями, що політичні кола Великої Британії прикладають велику вагу поглядові, висказаному Комітетом правників Союза Народів, про правні взаємини між Радою Союза Народів і Конференцією амбасадорів.

Погляд цей, мовляв, противиться теорії, по якій Рада Союза Народів обовязана без дискусії приймати постанови Конференції амбасадорів і забезпечувати їх виконування. Льондонський редактор вітає женевських правників з цим поглядом, що Союз Народів не обовязаний в усіх обставинах виконувати постанови Конференції амбасадорів і пише:

„Воно тим відрадніше, що Рада зможе відкинути всяку відповідальність щодо постанови цієї Конференції в питанні Вильна. Союз Народів зможе розглядати це питання на підставі міжнародньої справедливости, не маючи рук звязаних фактом, що досі вона мусіла глядіти на питання це як на справу рішену".

II.

Не з таким радісним серцем привітала чутку про новий „погляд" женевських правників преса французька. Перед нею раптом став страшак: ревізії договорів — версайського і інших — на яких побудоване післявоєнне становище Франції (і її польської пупільки) в Европі. Це й зрозуміле.

„Річ відома — пише напр. Бенвіль — що Рада Союза Народів формально застерегла собі виленське питання і що вона не признається звязаною постановою Конференції Амбасадорів, котра признала Польщі це місто і цю країну. Однак Рада не висловилася тільки для цього окремого випадку і ізза особливих причин. Вона доручила Правничій Комісії Союза Народів означити повновласти Конференції і взаємини між обома органами. Правнича Комісія заявила, що Рада суверенна, а Конференція — ні. Наслідком цього Рада може прихилитися до рішень Конференції Амбасадорів, або їх відкинути.

„Це величезної ваги рішення. Невже Рада стоїть на тому, що Конференція Амбасадорів мала тільки узурповані повновласти? В такому разі всі рішення, видані Конференцією від 1919 року, неважні. Або, що найменше, вони підлягають ревізії... Спишімо листу, і побачимо скільки-то річей в новій Европі може бути признаних неважними і неіснуючими, тай скільки справ може знов стати на черзі, під знаком питання. Ми входимо в стан непевности — перед нами десятки відкликів і рекурсів!"

III.

Як дуже ми розуміємо цю ереміяду французького націоналіста, відомого зрештою польонофіла і волохофіла, який між ін. і відомому варшавському desinteressement - ові в справі Східної Галичини аж кілька разів давав своє благословлінія! Розуміємо його, одначе мало йому співчуваємо. Одначе й для особливої радости ізза женевської звістки не бачимо причини.

Раз тому, що як не нині, то завтра женевські правники і радники, вірні слуги даного укладу міжнародніх сил, відпекаються своєї ереси в справі рішень Конференції амбасадорів.

А далі — і передовсім — тому, що ревізія того рішення Конференції амбасадорів прийде не від „оречень" правничих комісій, то що.

Всім відомо, як сотворив Бісмарк німецьку соборність, і нема найменшого вигляду, щоб наша соборність могла бути здійснена іншими засобами.

В. Левицький.

Радянська Україна

Четвертий болгарський район на Україні.

Президія Всеукраїнського Центр. Викон. Комітету рішила на внесення Буценка зорганізувати на Україні новий національний болгарський район в черги уже четвертий. В мотивах свого внеску Буценко подав, що на Україні є 92 тисячі болгар, що живуть в деяких округах компактною масою. Досі істнувало 3 болгар. райони і 44 болгарських національних сільрад. На Першомайщині (давній Ольвіопільщині) є 8.200 болгар, що живуть компактною масою у 6-ти національних сільрадах. Болгарське населення поробило заходи, щоби їх виділити в окремий район. Підтримали його в тому Держплян, ЦК національних меншостей і Центральна Адміністративно-територіяльна Комісія при ВУЦВК-ті. Центр. Вик. Комітет, як сказано, пішов на стрічу болгарам і таким чином утворив 4-ий болгарський район, що матиме 12.000 населення, в тім лише 8 тисяч болгарського. Осередком району буде село Вільшанка з 6 тисячами мешканців. В селі є театр, три школи, лікарня, кілька кооператив і кілька підприємств льокального значіння. Таким чином йде далі парцеляція України

Пиянство і боротьба з ним на Україні.

Харківські „Вісти" з 16. грудня ц. р. (ч. 288) принесли розмову свого співробітника з Народнім Комісарем здоровля УСРР Єфімовим на тему боротьби з пиянством.

„В порядку розвитку лікувально-профілактичної допомоги трудящому населенню, сказав Єфімов, передбачає уряд організувати низку нарко-диспансерів. В цьому році розгортається роботу нарко-диспансера при психо-невральогічному інституті в Харкові. Диспансер матиме завдання давати медичну допомогу алькоголікам та іншим наркоманам, розвивати заходи щодо оздоровлення побуту трудящих і т. і. Крім того, диспансер повинен буде широко поставити профілактичну та санітарно-освітню роботу в галузі боротьби з алькоголізмом. При проведенні цих завдань в життя буде узгляднено значний досвід роботи Наркомздоровля РСФРР в цій галузі та досвід наших українських наукових інститутів.

У нас на Україні пиянством охоплені здебільшого промислові райони (Донбас і т. і.), де воно дуже шкідливо відбивається на продуктивности праці і викликає чимало нещасних випадків на виробництві. Шоб успішніше боротися з цим Наркомздоровля намітив провести низку статистичних обслідувань, що мають виявити соціяльно-побутові умови, що приводять робітничу масу до надмірного вживання алькоголю. Незабаром санпросвітний відділ Наркомздоровля зорганізує вибірне обслідування в робітничих клюбах м. Харкова, Луганська та Одеси. Досвід цей, наскільки мені відомо, є перший в Союзі.

Крім зазначених заходів Наркомздоровля розгортає широку популяризаційну роботу, що виясноватиме шкідливість алькоголю через видання масової популярної літератури та наочного приладдя. В цьому році видано вже низку експонатів з галузі боротьби з алькоголізмом для виставок в сельбудах та робітничих клюбах та спеціяльну роботу на тему: вплив алькоголізму на продуктивність праці. Для сільських та робітничих театрів друкується санпеси на теми алькоголізму. Крім того, вивчення причин та шкоди від алькоголю, а також до плянів робіт ріжних гуртків самодіяльности трудящого населення, починаючи з сільських та шкільних санкомів і кінчаючи гуртками охорони здоровля на підприємствах та в житлокооперативах.

Нині Наркомздоровля розробляє проєкт координації діяльности всіх установ та організацій в галузі боротьби з алькоголізмом. В звязку з тим передбачається організувати в Харкові науково-громадську раду, що матиме завдання боротися з алькоголізмом та вивчати явища, що з ним звязані. Рада, що матиме свої філії на місцях, має відограти величезну ініціятивну ролю також в справі протиалькогольного законодавства.

Нарешті, сказав тов. Єфімов, Наркомздоровля вважає за надзвичайно доцільне притягти до боротьби з алькоголізмом широку ініціятиву громадського активу. Для цього слід організувати по всіх закутках України громадські анти-алькогольчі організації на підприємствах, робітничих клюбах, хатах-читальнях, сельбудах і т. і. Активну участь в цих організаціях повинна взяти громадсько-активна частина робітниць та селянок".

Отже найбільше розпаношилося пиянство серед робітників.

Безпритульні.

З радянської преси довідуємося, що Винниця стала центром великого скупчування безпритульних дітей. Дитячі будинки містили минулого року 1000 безпритульних. Протягом 1927 р. прибуло до Винниці ще 1000 нових. Окружні чинники влади ведуть завзяту боротьбу з тим правдивим лихом сучасної дійсности, яким є там безпритульність. Цього року витратили вони на це 260 тисяч карбованців. Крім того влаштований там місячник боротьби з безпритульністю дав 7.000 карб. прибутку, але все це не вистарчає на плянову і доцільну боротьбу з безпритульністю. Окружна винницька влада звернулася до всіх чинників, щоби не направляли до Винниці більше безпритульних, бо їх немає де примістити.

Спорт.

Президія Всеукраїнської Ради Фізичної Культури затвердила пляни міжнародніх стріч українських спортовців з чужими в 1928 р. Вони будуть відбуватися почасти за кордоном а почасти чужі спортові дружини будуть приїздити на Україну. В тій цілі президія ВРФК рішила приступити до будови всеукраїнського спортового стадіону в Харкові, на якому будуть відбуватися всі стрічі з чужинними дружинами. Таж президія ВРФК рішила зорганізувати в Харкові в днях 20. і 21. січня 1928 р. всеукраїнське свято зимового спорту, в якому візьме участь 250 найкращих спортовців України.

Свята О. Кобилянської.

Ювилейний концерт у Станиславові.

Станиславів належить до тих осередків, що здавна вже (1923 р.) віддають шану Великій Поетці відповідними концертами, на яких виконавцями програми являються жінки. Тамошня мужеська гімназія і жіноча семинарія виховали вже цілий ряд захоплених почитателів її генія, що рознесли її ідеали по всій нашій країні, а то й за її межі. Тому не диво, що й цей концерт з 22. грудня дав доказ глибокого розуміння творчости Ювилятки, поширеного серед тутешньої суспільности.

Відбувся цей концерт заходом „Т-ва Українських Жінок" у гарно прибраній салі „Сокола". Поетична, чудово виголошена промова п. Крупкової поставила це свято на висоті мистецького настрою, який заволодів цілою громадою та зростав з кожною точкою. „Кобилянська навчила нас відчувати красу і прямувати до вершинної висоти..."

Цю думку промовниці розвинала гарно зложена програма: у жіноч. хорі під проводом п. О. Сосевицької (Пачовський-Людкевич: За Дорошенка...), у ніжній деклямації п. Придунівної (Кобилянська: В неділю...). Вершком мистецького звершення було фортепянове сольо п. Левицької Галі зі Стрия, яка відіграла Бетовена „Місячну сонату" та Шопена Fantasie Impromptu". Також Ліста „Етюда Дес-дур", відіграна в другій частині програми, розбудила подив до гри нашої артистки.

Друга частина почалася змістовним і гарно виголошеним відчитом п. Голембйовської про життя і творчість Ювилятки, після чого почули ми ніжний сольоспів п. Ласовської в композиціях Січинського й Лисенка та гарну деклямацію п. Левицької Т. (Кобилянська: Мої ліліі; Поета).

Свято завінчив міш. хор „Стан. Бояна" „Хустиною" Шевченка-Топольницького й нац. гимном. *К.*

Загальні Збори „Просвіти".

Львів, 27. грудня 1927.

При биткою набитій салі Музичного Товариства ім. Лисенка почалися вчора в 10. год. рано Звичайні Загальні Збори „Просвіти". Ще в момент розпочаття зборів товпилося перед входом до будинку Т-ва ім. Лисенка біля двох сотень делегатів. Всіх їх разом неможливо було впустити до середини з технічних причин, бо урядники канцелярії Т-ва разом з верифікаційною комісією з трьох членів Головного Виділу провірювали детально повновласти і легітимації делегатів. Цього року зголосило участь у зборах Т-ва понад 800 делегатів. Всі управлені до участи в них дістали заздалегідь від Головного Виділу легітимації за підписами голови і секретаря Т-ва, які єдино управнювали їх до вступу на салю. З уваги на те, що всякі гості і обсерватори зборів були заздалегідь від участи в зборах виключені, була необхідна потреба провірювання повновластей і легітимацій усіх тих, що входили на салю. Ця процедура провірки затягнулася аж до 12. год. вполудне. Наслідком цього напливали до салі делегати постепенно вже у часі нарад. Виявилося, що саля Т-ва ім. Лисенка була для такого великого збору за мала. На жаль, більшої салі добути було неможливим, дарма, що адміністрація канцелярії „Просвіти" робила місяць наперед усі можливі заходи для того. Салі „Народнього Дому" не вдалося добути. Наслідком того був у салі Т-ва ім. Лисенка величезний стиск. Він давався учасникам зборів тимбільше в знаки, що поліція спротивилася, щоби впустити частину делегатів на галерію.

В доповнення і справлення поданої нами вчора скількости учасників збору у числі понад 600, подаємо нині на основі провірених даних і списків учасників збору у „Просвіті" до загального відома, що в цьогорічних Загальних Зборах „Просвіти" взяло участь точно 732 умандатованих і управнених до рішаючого голосу делегатів. В тому було 8 членів Головного Виділу, 4 почесних членів Т-ва, 481 делегатів читалень і 249 делегатів філій. Разом репрезентували вони 83 філії і 2.889 читалень. Між делегатами було 365 селян, 195 інтелігентів, як адвокатів, учителів та кооперативних діячів і 172 священиків. З наведених даних видно, що половину учасників творили на зборах селяни.

На тому місці не можемо не зазначити

ще одного сумного явища, яке мало місце в часі зборів, спершу при головному вході до будинку Т-ва ім. Лисенка, а потім у самому будинку при вході на салю від сцени. Коли вже всі уманатовані делегати були на салі, знайшося перед головним входом до будинку кільканацять молодих людей, що іменували себе „робітничо-селянськими" делегатами від читалень і домагалися впущення їх на салю, не маючи ні легітимацій Гол. Виділу, ні повновластей від читалень. Коли дижурний урядовець „Просвіти" не впускав їх, почали на нього напирати, коли ж цей замкнув двері і заступив вхід своїми грудьми „робітничо-селянські" самозванці почали його копати ногами та обкладати кулаками. Урядовець не подався і криком візвав на поміч інших дижурних урядників. Тоді „робітничо-селянські" безвідповідальники покинули головний вхід і перейшли задніми дверми, попри сцену до бічного входу на салю. Вхід був зачинений, а двері перевязані ланцюхом, замкненим на колодку. Боєві „делегати" хулігани не спинилися перед цією перешкодою, а вкрутили колодку і неспостережно всунулися на салю. Такий вчинок самозванців-безвідповідальників цим прилюдно пятнуємо і кваліфікуємо як звичайне, низьке хуліганство.

Загальні збори почалися, як сказано, в 10. год. При президіальному столі засіли голова Т-ва **М. Галущинський**, містоголови д-р **І. Брик** і **В. Дещкевич**. Секретарював проф. **В. Зубрицький**. Збори відкрив короткою промовою голова, присвятив у ній кілька слів памяти померших членів Т-ва, що присутні вислухали стоячи і проголосив програму зборів. На внесення о. **Приймн** рішено протоколу з останніх Загальних Зборів не вічитувати, бо він був в цілости надрукований. Проти цього внеску заявився представник „робітничо-селянських" делегатів **Лінега**. Та не зважаючи на те, внесення о. Приймн перейшло подавляючою більшістю голосів.

З черги прийшов до слова д-р **І. Брик**, щоби реферувати проєкт регуляміну для Загальних Зборів. Метою регуляміну ввести у ведення зборів такі форми та засоби, які не допустилиб до переватаження зборів безцільними дискусіями, задовгими промовами та які не далиб змоги несовісним одиницям перешкаджати діловій їх праці. Референт пропонує прийняти регулямін. Проти нього заявляється знов речник „робітничо-селянських" делегатів **Лінега**, бо він (регулямін цей!), його думку, унеможливлює критику. Подавляючою більшістю голосів приняли збори запропонований регулямін.

До слова знов прийшов о. **Приймa** і пропонував, щоби вибори голови Т-ва і членів Виділу назначити точно на год. пополудне. До того часу слід вибрати комісію-матку а вона намітить кандидатів. Точно в 12. год. перерветься дискусія та переведеться вибір. Внесок принято.

В справі комісії-матки забирає слово д-р **С. Біляк** і пропонує її вибір у складі, який ми вчора подали. Проти того внеску заявляється речник „робітничо-селянських" делегатів **Яворський** з Дрогобичини, але йому не дають говорити. На салі повстає шум і галас. На інтервенцію президії саля успокоюється. До слова приходить д-р **Кіцула** (Самбір) і ставить внесення, щоби комісії-матки не вибирати, а голосувати на листи кандидатів, які подадуть учасники зборів. Мотивує це тим, що на вибір комісії-матки піде за багато часу, а його дуже шкода з уваги на надмір справ, які збори мусять полагодити протягом одного дня.

Делегат **Кохан** заявляється за внеском д-ра Біляка. При голосуванні переходить знов подавляючою більшістю внесок на вибір комісії-матки, а по нім справно відбувається і вибір запропонованих д-ром Біляком членів комісії. По виборі приходить до слова **В. Павлів** і піддає в сумнів вислід голосування, заявляючися при тому проти комісії-матки. Делегат-гуцул **Кузич** домагається другого голосування з тим, щоби його відложити аж до хвилі, коли всі делегати, які ще перед будинком, увійдуть на салю. Його підтримує делегат **Когут** (з Бережан), а далі ще й сел. **Дувірак** (з Печеніжина). Згідно з регуляміном стверджує голова зборів ще раз, що голосування над внеском д-ра Біляка відбулося вповні правильно, так само правильно відбувся вибір. В обох випадках була безспірна і подавляюча більшість присутніх за комісією-маткою і за її складом. Чекати на прихід усіх делегатів нема змоги і потреби, бо для правильности постанов вистарчає присутність 100 членів, а тут є їх кілька соток. З уваги на те не допустить далі у тій справі нікого до голосу і тим самим проголошує цю точку денного порядку вичерпаною. По тім передає він провід зборів д-рові **І. Брикові**, а цей приступає до слідуючої точки порядку денного, а саме до звіту з діяльности Виділу, і дає слово для звіту голові Т-ва **М. Галущинському**. Про дальший хід зборів слідуючим разом.

ЗІЗД РАБІНІВ У ЛЬВОВІ.

Львів, 28. грудня 1927.

Вчора зїхалися до Львова на заповіджений зїзд рабінів жидів з цілої Польщі. Зїзд відбувався у салі кіна „Палас". Було около 2000 людей. Перед трибуною поміщено портрети през. Мосціцького і марш. Пілсудського. На трибуні сиділа старшина рабінів із белзьким цаликом Рокахом. На салі були присутні представники властей з воєводою Борковським на чолі. Збори отворив д-р Алерганд по польськи. Його промову перервали: „Ідіш! Ідіш!". В імени уряду витав зїзд воєвода Борковський, а в імени управи міста Львова ком. Стшелецький, який зазначив, що обрадам зїзду присвічує ідея зрозуміння потреб держави і жидівства. Висловив переконання, що зїзд причиниться до однозгідного і гармонійного співжиття народів, що живуть у тій части держави. Проф. Алерганд відчитав резолюції і текст чолобитних телеграм до през. Мосціцького і прем. Пілсудського. У телеграмах зїзд висловлює переконання, що істнуюча нерівність горожан буде знесена. Резолюції в польській мові принято, хоч лише мало з присутніх розуміло їх. Резолюцію проти погромів у Румунії принято серед гучних оплесків на внесення рабіна Ціффа. Після довших нарад вибрано вісьмох предсідників зїзду. Підчас нарад листар приніс телеграму від мін. освіти Добруцького, в якій бажав рабінам успіху в їх праці. По півторагодинних нарадах замкнено зїзд після вічної промови раб. зі Скавіни, який хоче відібрати право голосування до кагалу і сойму всім, що не додержують ритуальних приписів. Одначе досі більшість не згодилася з його становищем. Зїзд буде продовжуватися нині далі.

Наради опозиції.

Рівночасно радили громадські рабіни, невдоволені з факту, що зїзд рабінів складається в більшости з таких, що з рабінатським станом не мають нічого спільного. На зборах тої „опозиції", що відбулися в салі „Яд Харузім", було около 80 рабінів із Сх. Галичини, м. і. зі Станиславова, Тернополя, Зборова, Збаража, Хоросткова. Проводив раб. Горовіц зі Станиславова. Після дискусії ухвалено протиставитися всяким спробам вносити в наради зїзду політичні моменти.

„ПЯСТ" ЗАПЕРЕЧУЄ.

Варшава, 27. грудня 1927.

Нинішня „Епока" подала вісти про капітуляцію Вітоса на зїзді в Тарнові. Члени гол. управи „Пяста" заявили представникові „Епоки", що гол. управі нічого не відомо про такі переговори.

ПОМЕР Б. МІН. САЗОНОВ.

Париж, 27. грудня 1927.

В Ніцеї помер бувш. царський міністр (1910—1916) Сазонов.

НОВИНКИ.

— **Заняття „Свободи"**. Перше число „Свободи" з датою 1. січня 1928. заняла державна поліція у Львові. Тому просимо цього числа „Свободи" не рекламувати.

— **Що це значить?** [illegible] На сесії [illegible] у Лежайську дня 13. грудня ц. р. староста, пояснюючи [illegible] [illegible] з тим при [illegible] сказав: „...z ruskich partyj tylko starorusinów [illegible] naczelnicy gmin popierać, a undowców i inne ruskie stronnictwa bezwzględnie zwalczać". Ярославське староство [illegible] по селах заказ всяких зборів і виходження з дому по 9. год. вечером. Ясно, що правительственні і польсько-націоналістичні збрання [illegible] цього заказу не потребують.

— **Ялинка** [illegible] вільній площі у Львові. В суботу дня 31. грудня ц. р. в 4. год. пополудні відбудеться перед церквою св. Юра велике прилюдне свято, якого ще не було у Львові. Перед церквою стане 8 м. висока струнка смерека [illegible] ялинка, що буде освітлена синіми [illegible] електричними лямпками і [illegible] буде оцікомантовими прикрасами. Біля ялинки буде базар різдвяних дарунків і забавок на різдвяні деревця для діточок. Свято отворить промовою представник Головної Управи „Рідної Школи", а від шкільної дітвори промовлятиме одна дівчинка з рідної школи. Крім того у програму того свята входять хори дітвори, хор „Сурма" й оркестра. Всі доходи з проданих дарунків і забавок та з фантової льотерії, а також датки, кладені до шкляної пушки, що буде уміщена біля ялинки, призначені для нашої „Рідної Школи"! Тогож дня в 5. год. пополудні відбудеться вистава сценічної картини „Казка зимової ночи" заходом учениць дівочої школи ім. Б. Грінченка в святоюрськім будинку. В неділю дня 1. січня, а також у днях 3., 5., 7., 8. і 9. січня все в 4. год. пополудні, будуть відбуватися концерти при ялинці. Цілий український Львів збереться в тих днях біля ялинки, щоби зложити свої лепти для „Рідної Школи" і закупити там дарунки й забавки для своїх діточок.

Увага п са. З вденського „Українського Філятеліста", що має постійний додаток у німецькій мові і став недавно офіціяльним органом „Ukraina-Philatelisten-Verband-у" (організації нім. збирачів українських марок), довідуємося, що в Харбіні (Китай) зачав виходити філятелістичний часопис п. з. „The Far Eastern Stamp Review", якого редактором є українець п. Іван Світ. У першім числі цього органу поміщена м. ін. критична замітка на катальог марок України, виданий недавно в Москві російською мовою під редакцією ред. „Советского Филателиста" Чучина. З нового філятелістичного органу видно, що збирачі на Далекому Сході дуже цікавляться українською філятелією. — Відома марочна фірма в Ню Йорку К. Лисюка, що матеріяльно допомогла в основанні місячника „Український Філятеліст", видала на днях дві публікації в англійській мові: 1) катальог марок, які вона має на продаж і 2) брошуру про марки Росії й Монголії. Перша публікація (138 сторін) містить спис марок цеї фірми, з яких деякі коштують по кількасот, по тисячі й більше долярів. Ясна річ, що такі суми за марки можуть платити тільки в Америці. Друга публікація, книжка про марки в Росії (1920—1922) і Монголії (1924—1927), якої автором є К. Лисюк, це одиноке того роду видання в цілому світі, бо ще ніхто не зібрав такого марочного матеріялу з цеї ділянки, як наш земляк К. Лисюк. Слід зазначити, що обі книжки видано на прегарному папері і богато ілюстровано. В обох є теж знимки українських марок. Інтересованим подаємо адресу фірми п. К. Лисюка: K. Lissiuk Philatelic Co., 1476 Broadway, New York, N. Y.

— **Катастрофи.** На стації Журавно-Новосільці вийшов із шляху один вагон; нема жертв. — В околиці 30 км. від Риму перейшов землетрус, що тривав 4 хвилини і нарушив чимало будівель. — Літак між Краковом і Віднем упав біля Бельського; летун і один пасажир легко ранені.

— **Світова всячина.** Ген. Людендорф заявив, що не поставить своєї кандидатури при найближчих виборах до парляменту, тому, що є принціпіяльним ворогом парляментського устрою. — Англ. палата льордів прийняла законопроєкт: власники кін в Англії будуть обовязані ставити означений мінімальний процент англійських фільм. — Нім. уряд призначив 25 міл. марок на різдвяні дарунки для тих, що дістають державну пенсію. — Підчас бурі на Півн. Морі згинуло 40 голяндських рибалок. — В Англії, в графстві Дербі, вродились дві „сіямські" дівчинки, зрослі із собою головами ззаду; лікарі хотять зробити операцію, щоби їх розділити. — Дві англійські спортсменки місс Гліз і місс Гудсон пробували цими днями переплисти Гібральтар, але мусіли вернутись після години в воді, наслідком неприятливої погоди. — Із СРСР висилають до Франції 150 міл. яєць. — Група послів швайцарської Націон. Ради домагається скасувати мандат одного новообраного посла в Нефташательськім кантоні, на тій підставі, що... він має кілька чужинних ордерів! — Бувш. турецький міністр маринарки стане перед судом за легковажні торговельні умови. — У звязку з економічною кризою, щораз менше жидів виїзджає в Палестину. У жовтні виїхало туди 180 осіб, а вернуло 356.

Театри.

Кооп. „Український Театр" під дирекцією м. Стадника (вул. Шашкевича). Перерва.

Міський великий театр:
28-го „Д-р Юлія Сабо".
29-го „Тоска" з п. Плятіною.
30-го „Паганіні".
Початок 7·30 вечером.

Міський „Театр Нови":
28-го „Незвичайний сеанс", премієра.
29-го „Хай мене чорти...".
30-го „Незвичайний сеанс".
Початок 7·30 вечером.

Кіна.

„Палас": „Перла гарему".
„Лев": „Моя жінка — твоя жінка".
„Аполльо": „Циганський барон".
„Фатаморгана": „Скомпромітована молодиця".

Біржа.

Гроші.

Долар 8·86·50—8·87·00, канадійський долар 8·82·00—8·82·50, корони чеські 0·26·00—0·26·50, австрійський шілінг 1·2?·?0—1·26·00, рум. лея 0·05·?5—0·05·?0, французький франк 0·35·00—0·35·50, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, англійський фунт 43·40—43·70, німецька марка 2,11·95, данцігський гульден 1·7?·99, червінець 30·20—31·00.

Золото: 20 кор. 36·40—36·65, 20 франків 34·20—34·40, 20 марок нім. 42·40—42·80, 10 рублів рос. 46·80—47·20.

Срібло: кор. австр. 0·70·00—0·71·00, 5 кор. австр. 3·60—3·66, фльорен австр. 1·80—1·85, рублі рос. 3·00—3·10, копійки за рубель 1·50—1·55.

Збіжжя.

Пшениця двірська 47·25—48·25, пшениця селянська 45—46·50, жито 38·?5—39·25, ячмінь бровар. 38·00—39·00, ячмінь на мливо 32·75—33·75, ячмінь пастівний 30·00—31·00, овес 32·00—33·00, кукурудза румунська 33·57—34·25, бараболі рафовані 5·50—6·00, фасоля біла 40—50, фасоля кольорова 40·00—45·00, горох півіткторія 63—69, горох польовий 40—50, бобик 33·50—34·50, сіно 7·50—8·50, солома 4·25—4·75, гречка 36·00—37·00, льон 68·00—71·00, ріпак озимий 61·50—62·50, мука пшенична 40-проц. 83·00—84·00, мука пшенична 50-проц. 75·50—76·00, мука житня 65-проц. 59·00 грисік кукурудз. 5?—54, мука кукур. 36·25—37·25, отруби житні 24·25—24·75, отруби пшеничні 24·75—25·25, крупи гречані 73·00—74·50, пшоно 71·25—75·25, крупи ячмінні 57—58·50, конюшина червона 235—265, мак синій 100—120, мак сивий 85—100, мішки ютові, нові 1·70—1·80, мішки уживані 1·50—1·60

Кооперативні банки.

З нагоди переміни Повіт. Т-ва Кредитового в Тернополі на Кооперативний Банк.

На Надзв. Загальних Зборах Пов. Т-ва Кредит. в Тернополі дня 10. XII. 1927 р. запала ухвала, що має на меті переміну того Т-ва на „банк кооперативний" як це допускає банковий закон Польщі. Приспішений спосіб переведення тої переміни вимагає деяких заміток, на які хочу звернути увагу членів Т-ва та ініціяторів переміни.

Референт цеї справи не представив на Загальних Зборах вичерпуючо тих ріжниць, які, через зміну статуту, управнюючу віднині Т-во до ведення деяких банкових операцій, зайшли між дотеперішним Пов. Т-вом Кредитовим а майбутнім банком. На ріжниці ті, що дотичать не формальної сторони статуту, а самої суті фінансових операцій звертає увагу в своїй розвідці проф. унів. в Відні і президент Національного Банку Австрії д-р Р. Райш. „Die Kreditinstitute — каже він — differenzieren sich in mannigfacher Art.. Insbesondere sind zwei Kategorien zu unterscheiden; Einerseits solche, welche dem Warenhändler im engeren Sinne vergleichbar, nur den Betrag der ihnen anvertrauten Kapitalien weiterverleihen und anderseits Banken, welche, dem Spekulationshändler vergleichbar, auch über den Betrag der ihnen zugeschlossenen Kapitalien hinaus Kredite einräumen und dadurch geradezu ein Vielfaches der Kapitalien verfügbar machen".

Не входячи близше в теорію, яким це чином діється, — зазначую, що наслідком невичерпуючого представлення тих ріжниць, референт вилишав у слухачів вражіння неначе то їх зобовязання супроти Т-ва і по зміні статуту остануться такими самими, якими були перед зміною, коли в дійсности рівно зобовязань Т-ва супроти своїх членів і супроти третіх осіб — за котрі-то зобовязання члени Т-ва своїми уділами і порукою відповідають — через ті банкові операції, які [illegible] новий статут, непомірно зро-

ово. Через вставлення відповідної точки статуту можна було загрозу того ризика обмежити чи його відповідно нормувати. Дотеперішний банковий закон Польщі для „кооперативних банків“ того не бере на увагу, відкриваючи тим можність надуживання, особливо там, де управа є мало досвідчена і нефахова. Щойно на днях має появитися новий закон про банки і він буде вже вимагати вставлення в статути кооперативних банків такого параграфу, який установлює відносини фактично вплачених власних капіталів кооперативи до її зобовязань як 1 : 10. Ту важну постанову впроваджує новий банковий закон в наслідок кількалітньої практики, а також внаслідок домагань заграниці, яка по зреалізуванні стабілізаційного пляну Польщі, задумує свої капітали льокувати в краю і вимагає для них такої забезпеки.

Статут кооперативних банків повинен ще давати членам можність частіше констатувати наявність ризика, як це роблять статути акційних банків. Це далосьби зробити через відповідне доповнення тих точок статуту, що нормують рахункове діловодство кооператив: накладаючи рівночасно на кооперативні банки обовязок оголошувати в часописях, коли не місячні, то бодай квартальні білянсові зіставлення. Того, здається, новий банковий закон для кооперативних банків ще не передбачує, але цілком певно, що під тим оглядом, як і під оглядом охорони прав меншости, він мусить бути ще доповнений, вглядно зновелізований.

Банкові операції мають те до себе, що вимагають моментальних рішень, бо при незрілім застою, використовуючи хвилеві конюнктури, перебігають з більше прискореною скорістю від звичайні примітивні векслево-скриптові кредитування.

Аналогія ріжниці ризика між звичайними кредитовими операціями а операціями банковими така, як між ризиком їзди звичайною фіякрою по провінціональних гостинцях, а ризиком їзди автом по рухливих вулицях столиці. На це не вистарчить і знання машинерії, до того треба ще й змислу скорої орієнтації серед тих ріжних моментальних сигналів, що нормують вуличним рухом великого міста.

Ще на одну важну обставину засадничого характеру належало би звернути увагу основників чи ініціаторів кооперативних банків. Тереном банкових операцій наших банкових інституцій може бути сільсько-господарська продукція і торговля тими продуктами. Осібного промислового чи купецького стану у нас нема і правдоподібно найближча майбутність його не витворить, бо розвиток нашого господарського життя йде з елементарною силою в напрямі кооперативізму. З того висновок, що матеріялу до банкових операцій наших кооперативних банків можуть достарчити або **чужинці-жиди** або наші кооперативи. Першу можливість з принципіяльних оглядів, національних і практичних — (велика правдоподібність вивиску) — уважаю за виключену. Щож до другої, то можна замітити слідуюче: Розвиток нашого кооперативно-господарського життя станув вже на такому ступені і осягнув вже такий розгін, що конечність творення кооперативних банків стала неминучою. Підвесення організації збуту збіжа, бараболь, яєць, масла, леву і т. д. з одної сторони **без співпраці** банкових установ не дається подумати. Цього окремо доказувати не треба, бо вже тепер ті експортово-імпортові операції в своїх почнах так значенні, що польський обсерватор нашого кооперативного життя в „Czasopismie spółdzielni rolniczych“ (чч. 22-28) дивується, як українська кооперація може не обходитися без банків.

Дивно тому вражає, що ініціятори українського кооперативного Банку в Тернополі, вводячи в постанови нового статуту інституцію уповноважених, не йдуть за прикладом „Народ. Торговлі“, яка вводячи в р. 1922 ту інституцію у себе, зробила ріжницю між правними особами а фізичними. Бо, Український Кооп. Банк в Тернополі, отвираючи біжучі рахунки, видаючи чеки, переказ, акредитиви, виконуючи вплати і виплати, редисконтовуючи векслі і т. д. і т. д. не буде тих операцій переводити ані з Іваном Задорожним з Дичкова чи Застінки, ані з церквою в Настасові чи Березовиці, ані з брацтвом церковним в Гаях чи Слобідні — не буде тих операцій робити і на власний рахунок, бо новий закон цього не допускає — згідно з ним можливі є такі операції з кооперативами тих місцевостей безпосередно або посередно через Подільський Союз Кооператив в Тернополі — або поминаючи кооперативи і ставлячися з резервою до кооперативного життя на подільському терені, взагалі тих операцій не буде переводжувати, — а тоді фірма „Кооперативний Банк“ буде пустим словом — або, що ще гірше, замотається в інтереси ріжних індустріріторів і жидів, які, використовуючи момент, зможуть допровадити цілу інституцію до руїни.

Ось тих кілька коротких заміток хотів я подати до відома загалу членів Т-ва й ініціяторів його переміни в кооперативний Банк, бо справа занадто важна, занадто невчуча і занадто ризиковна, щоби всесторонно її не освітлити.

Як саме требаб перепроваджувати організацію кооперативних банків в позитивному напрямові, щоби використати всі можливі матеріяльні засоби нашого громадянства, щоби рівночасно задовольнити по силі і можности всі потреби так індивідуального кредиту як і кредитові потреби кооперації, на це вказував вже я принагідно в кількох статтях, поміщуваних на сторінках „Діла“. Подрібного пляну такої організації не дасться охопити в одній короткій часописній статті. Постараємося зробити це при найближчій нагоді в кількох невеличких статтях у загальному громадському інтересі.

Іван Галущинський.

Дописи.

ТЕРЕБОВЛЯ. (**Другі громадські вибори в селі Кобиловолоки**). З початком липня ц. р. відбулися в Кобиловолоках, пов. Теребовля, вибори до гром. ради в громадській канцелярії серед села. Перед першими виборами громадський наказний війт М. Давискиба скликав прибічну раду, зложену з 8-ох поляків і 2-ох українців, і в тій цілі, щоби налякати українців, поставив внесення, щоби громаду Кобиловолоки розділити на дві части „руську і польську“. Ухвалу таку принято, вписано до книги ухвал і підписано 8-ма поляками. Відтак поляки зажадали 20 своїх радних, [illegible] ши ні одного українця до виборчої комісії, приняли умисно одного зі своїх, котрий не був навіть виборцем і переводили вибори так, щоб мати причину і дані до внесення й виграння протесту. Внесений протест поляки „виграли“ і в днях 7., 9. і 10. грудня ц. р. при 14° морозу і сильнім вітрі відбулися у нас другі вибори, але вже не в громадській канцелярії, але в другій части села і то в польській школі, під особливішою опікою управителя тої школи, перевертня Петра Кечура. Все те сталося всупереч виразній обіцянці старости, яку він дав нашим делегатам і проти приказу, виданого старостою наказному війтові М. Давискибові. З тої головно причини не дійшло знова до порозуміння між поляками й українцями. Війт М. Давискиба не взяв знова ні одного українця до виборчої комісії. По довгих торгах принято лише наших мужів довіря і то тут. громадянина д-ра Василя Гриґука принято аж тоді, коли заявив, що вийде щойно тоді з салі, коли прикажуть поліції його усунути. Відразу зауважено, що ліста IV. кола була ганебно сфальшована. На запит прав. комісаря, де є контрольна ліста перших виборів, предсідник комісії М. Давискиба відповів: „Згубілась“. До лісти IV. кола всякі „махери“ подописували около 150 виборців поляків. Малолітні хлопці, дівчата завиті хустками, зза котрих ледви ніс було видно, йшли по кілька разів і кидали картки за себе і за інші особи. Не помогли спротиви наших мужів довіря: комісія все збувала їх криком і погрозами, а разячих надужить не хотіли зовсім в протокол вписати. Тим чином вибрали поляки в IV. колі своїх 12 радних і 6 заступників. Голосування виборців III. кола тревало від г. 9·30 рано дня 9-го до год. 4·30 рано дня 10-го грудня ц. р. себто цілий день і ніч — разом 19 годин. Вже заздалегідь знали наші, що так буде, бо поляки заповідали таку штуку. Між тим дня 9-го в год. 6-ій вечером посипалось каміння ізза угла хати на голови наших виборців. Каміння влучили П. Маковського, І. Бендзака і П. Воловича в голови. Інші поляки били в паркан, викликуючи замішання і переполох між зібраними. Постерунковий Весоловський, котрий стояв близько, заявив: „Я ніц не відзялем, ані ніц не слишалем“. Наші делегати представляли теребовельському старості перед розписанням виборів, що може прийти до небажаних і сумних подій, бож перед двома роками коло тої самої польської школи, в перший день Великодних Свят зараз по Службі Божій і по горячій проповіди латинського священика, забили польські молодці камінням свого таки 20-літнього товариша. Крім цього в часі чотирьох останніх літ були у нас ще три огидні убийства, а всі в польській части села. Убийників укамінованого молодця, які щойно недавно повиходили з вязниці, вписано теж на лісту IV. кола і вони віддали свої голоси, а польська комісія приняла їх, не звертаючи на спротиви наших мужів довіря. Додам, що поліціянт опівночі говорив до наших жінок: „Порядні жінки в тій порі сплять, йдіть домому“. Але наші жінки відповіли: „То непорядні сплять, а порядні чекають, щоби сповнити свій обовязок!“ У III-ім і II-ім колі вийшли наші радні в числі 24. В I-ім колі діялись дальші надужиття. Не пропущено наших виборців з повновластями, підчас коли поляки своїх без розбору всіх пропускали. І наша ліста перепала всього 4-ма голосами! Перейшов наш нарід добру школу коло польської школи; богато дечого навчився! Пізнав, що ще й досі гром. наказні війти і їх прибічники мають більший голос, як їх старости і воєводи і тому роблять безкарно безправства по вказівкам місцевих і повітових капиків. Подаємо це тому, що ми відносились передтим до теребовельського старости і тернопільського воєводи з обширним меморіялом, а наші делегати отримали від них запевнення, що всі нелегальности будуть усунені. Тимчасом сталося зовсім навпаки. Очевидно — вносимо протест, припускаючи, що навіть в інтересі польської держави, в котрій живемо, лежить, щоби право запанувало над безправством.

Сокальщина (*Нова порода хлібоїдів у нашім повіті*). На днях виплила в Сокальщині нова партія — „монархістична“. Від цеї партії шляється в Сокальщині якийсь Івасик, що всім і вся обіцює богато благодатей, щоби лише люди вписувалися до його „партії“. Цей панок оголосив і своє віче на день 18.XII. Селяни не зійшлися, тому віче відложено на 19.XII. Селяни знову не дописали. Відложене отже віче в третє на 20. ц. м. Відповідні гінці ходили по місті, тягали людей, бубнили в бубни і т. п. Одначе й ця „праця“ на ніщо не здалася. Селяни зрозуміли добре інтереси „партії“, що за чужі гроші хоче здеморалізувати Сокальщину. На вічу 20.XII. знову ніхто не явився. Не помогли й конференції зі старостою і з поліцією, які відбуває п. Івасик. — Слід зазначити, що цей панок на своїх нарадах по селах (мав їх уже 4) окружується все поліцією. Імена людей, що попали в цю „партію“, небавком оголосимо в пресі. Наші люди в Сокальщині повинні дати належну відправу панам-„монархістам“, що поважилися торгувати душею українського народу. — *Селянин*.

ПОДЯКА.

По одержанню лікарського диплому складаю цею дорогою щиру подяку Високоповажаним Панам Професорам лікарського виділу Українського Університету у Львові за їх безкорисну працю на нашій Високій Школі, де слухаючи їх цінних викладів, осягнув я підвалини до дальших медичних студій, зложивши перший медичний ригороз.

Рівнож дякую щиро всім Високоповажаним ПП. Добродіям, які мені чи то морально чи матеріяльно колиnебудь помогли до осягнення моєї цілі.

Д-р Яків Якубівський.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів Ринок ч. 10.